

HARCERSTWO NA KASZUBACH PIERWSZY KONTAKT

Wiosną 1951 roku, członkowie Kręgu Starszoharcerskiego "Tatry" w Toronto (hm. Bolesław Hładki, phm. Kazimierz Szmelter i druh Wiesław Burghardt) udali się koleją z Toronto, przez Ottawę, Pembroke i Barry's Bay do Wilna, aby zapoznać się z obszarem pierwszych osadników polskich przybyłych do Kanady w 1858 roku. Była to całodzienna podróż! Będąc pod wrażeniem i urokiem piękna okolic, atmosfery i historii, postanowili zorganizować u stop góry Wilna Złaz Starszoharcerski. Spotkali się z pomocą i serdecznością księdza Edwarda Wilowskiego, proboszcza parafii Matki Boskiej Częstochowskiej, Królowej Polski w Wilnie, który zasugerował piękną, obszerną polanę na pole obozowe planowanego Złazu.

Organizacją i programem pierwszego Złazu, w dniach od 31 sierpnia do 1 września 1952 roku, zajął się Krąg "Tatry" z Toronto. Przybyły do Wilna kręgi starszoharcerskie z Montrealu, Ottawy, Toronto, St. Catharines i Niagara Falls. W ramach złazu odbyła się również konferencja, w której wzięli udział instruktorzy i instruktorki z Ontario i Quebec, zastęp harcerek "Tęcza" z Ottawy i zastęp wędrowników "Błyskawica" z Montrealu oraz komendantka Chorągwi Harcerek hm. Zofia Stohandel i komendant Chorągwi Harcerzy, hm. Stefan Czerwiński. Komendantem całości był hm. Bolesław Hładki.

Poza normalnym programem harcerskim, niezapomnianym przeżyciem były msze święte w kościele Matki Boskiej Częstochowskiej oraz ogniska do których włączyła się miejscowa ludność wraz z księdzem prałatem Piotrem Biernackim, proboszczem parafii św. Jadwigi w Barry's Bay. Gawędę na jednym z ognisk, na temat sylwetki harcerza, wygłosił pierwszy skaut Lwowa druh prof. Władysław Wrażej z Ottawy. Miłą niespodzianką była o północy wizyta ks. biskupa Józefa Gawliny, byłego Biskupa Polowego Wojsk Polskich na Środkowym Wschodzie i Opiekuna Emigracji Polskiej Powojennej, który był w trakcie odwiedzania parafii polskich w Kanadzie. Księdzu Biskupowi asystowali Delegat Naczelnictwa ZHP prof. dr. hm. Wiktor Szyryński i ks. hm. Jan Sajewicz, pierwszy Kapelan Harcerstwa w Kanadzie oraz harcerz Marek Wolnik.

Złaz zbiegł się z dorocznym, tradycyjnym "Chicken Supper" w Wilnie, podczas którego harcerki i harcerze podejmowani byli sutą kolacją w sali parafialnej.

Uczestnicy Złazu i Konferencji Instruktorskiej przekazali obraz Matki Boskiej Ostrobramskiej jako votum Harcerstwa Polskiego w Kanadzie dla kościoła w Wilnie.

Ta wspólna impreza harcerska, która zgromadziła ponad 100 harcerek i harcerzy, była pierwszym żywym kontaktem Harcerstwa Polskiego w Kanadzie z osadnictwem polskich Kaszubów w Wilnie i jego okolic.

HARCERSTWO A MŁODZIEŻOWY OŚRODEK KATOLICKI

Ksiądz Rafał Jan Grzondziel polski franciszkanin, harcerz, instruktor harcerski, harcmistrz, były żołnierz 2 Korpusu i były Kapelan ZHP na Środkowym Wschodzie od 1942 do 1948 i w Anglii Naczelny Kapelan ZHP poza granicami Kraju do 30 marca 1952 roku, przyjechał do USA z Anglii początkiem 1949 roku. Marzeniem ks. Rafała było założenie ośrodka młodzieżowego i praca wśród Polonii. Nieustannie szukał odpowiedniego miejsca. Na zaproszenia ks. prałata Piotra Biernackiego przyjechał we wrześniu 1952 roku do Kanady, i tu droga poprowadziła go do Wilna i Barry's Bay. Przy pomocy ks. Biernackiego, proboszcza parafii św. Jadwigi w Barry's Bay, ks. Rafał znalazł prześliczny zakątek wśród dawno osiadłych tutaj Kaszubów w puszczy nad jeziorem. Opuścił pracę w Quincy College, Quincy w Illinois, gdzie wykładał nauki polityczno-społeczne, i osiedlił się w Kanadzie.

Dnia 1 czerwca 1953 roku ks. Grzondziel otrzymał od franciszkańskich władz zakonnych i od miejscowego Ordynariusza, ks. W.J. Smitha, Biskupa Diecezji Pembroke, zezwolenie na założenie Katolickiego Ośrodka Młodzieżowego. W tym samym roku, 17 czerwca, ks. Rafał wraz z hm. Wiktorem Szyryńskim, Delegatem Naczelnictwa, w liście do hm. Stanisława T. Orłowskiego, ówczesnego Komendanta Chorągwi Harcerzy, proponowali, by zaplanowane obozy i kolonie zuchowe koło Gananoque, przenieść na nowo zakupioną przez ks. Grzondziela "farmę z puszcza, jeziorem, górami i budynkami", nazwaną "Rafałówką". Zaplanowanej akcji letniej w Gananoque nie można było odwołać ze względu na czas i organizację. Podczas akcji letniej w Gananoque hm. Wiktor Szyryński wraz z

zastępem harcerzy (Stefan Omielanowicz (Milan), Jan Kamiński, Paweł Jarema, Jan i Karol Januszkiewicz) pojechali na farmę "Rafałówka", i nad jeziorem Wadsworth w lipcu 1953 roku rozpalili pierwsze ognisko harcerskie.

Ks. Rafał rozpoczął budowę kaplicy i 2 sierpnia 1953 roku odprawił pierwszą mszę świętą w niewykończonej jeszcze kaplicy.

Organizacja Starszego Harcerstwa oczarowana pięknem terenu zorganizowała 5 do 7 września 1953 roku, II Zjazd Starszoharcerski pod nazwą "Kartuzy", (na polanie przed obecnym obozowiskiem szczeptu Bałtyk). W II Zlocie wzięły udział Kręgi: z Montrealu, Ottawy, Toronto, St. Catharines, Windsor i zaproszone Kręgi z Chicago. Wzięły udział również jednostki harcerskie: drużyna harcerek "Tęcza" z Ottawy, zastęp wędrowników "Błyskawica" z Montrealu i zastęp wędrowników "Vikingi" z Toronto. Z władz harcerskich byli: prof. dr. hm. Wiktor Szyryński, Delegat Naczelnictwa ZHP, phm. Kazimierz Szmelter, Okręgowy Kierownik Starszego Harcerstwa, hm. Zofia Stohandel, Komendantka Chorągwi Harcerek i inż. hm. Stanisław, T. Orłowski, Komendant Chorągwi Harcerzy oraz honorowy gość - inicjator i budowniczy Katolickiego Ośrodka Młodzieżowego ks. hm. Rafał Grzondziel. Organizatorami II Zjazdu był Krąg "Morskie Oko" i zastęp wędrowników "Błyskawica" z Montrealu.

Rozwój Ośrodka rozwijał się dzięki entuzjazmowi i osobistym zdolnościom ks. Rafała. Pomogła mu w tym Polonia - zarówno Kanadyjska jak i Amerykańska - oraz miejscowi Kaszubi, którzy ofiarowali bezinteresowną pracę i pomoc w materiałach. W roku 1954 członkowie kręgów starszoharcerskich, będąc na biwaku nad jeziorem Wadsworth, pomogli w wykończeniu pięknej kaplicy.

W roku 1954 na terenach Ośrodka Katolickiego odbyły się kolonia zuchów dziewcząt i chłopców, i obóz harcerek, a w latach 1955 do 1958 tylko kolonia zuchów dziewcząt i obozy harcerek. Harcerze obozowali na terenach prywatnych.

Dzięki ks. Rafałowi Grzondzielowi, w roku 1959 rząd kanadyjski oficjalnie zatwierdził nazwę osiedla "Kaszuby", która została wybrana na pamiątkę pochodzenia pionierów tych okolic i naniesiona na mapy kanadyjskie. 1 czerwca 1961 roku została otwarta letnia poczta "Kaszuby". W okresie letnim młodzież harcerska uczęszczała i w dalszym ciągu uczęszcza na Msze Święte i uroczystości Ośrodka, które najczęściej odbywają się w kaplicy polowej zwanej "**Katedrą pod Sosnami**" z ogromnym Obrazem Matki Boskiej. Uroczystość odsłonięcia i poświęcenia obrazu odbyła się 9 lipca 1961 roku.

WŁASNE STANICE I OŚRODKI HARCERSKIE

Przestrzeń, powietrze, ukształtowanie terenu, woda, swoboda i polskość skłoniły Harcerstwo do założenia na Kaszubach własnych ośrodków harcerskich. W Toronto Harcerstwo powołało do życia Komitet Budowy Ośrodków Harcerskich, składający się z rodziców i przyjaciół. W 1954 i 1974 kupiono 9 ½ akrów ziemi pod STANICĘ HARCERZY i boisko sportowe przy Old Barry's Bay Road. W 1955 zbudowano budynek-sypialnię dla zuchów chłopców, w 1956 i 1957 kuchnię, lodówkę, jadalnię-świetlicę i szpitalik, a w 1959 przeprowadzono instalację elektryczną.

W roku 1955 po uroczystej mszy św. ks. hm. Rafał Grzondziel poświęcił **STANICĘ HARCERZY** pod nazwą "**KARPATY**".

Ze wzrostem majątku posiadanego przez Harcerstwo okazała się potrzeba stworzenia organizacji, któraby z punktu widzenia prawa kanadyjskiego miała osobowość prawną t.j. prawo posiadania i zarządzania majątkiem. Stworzono korporację pod nazwą "**Friends of Canadian Polish Youth Incorporated**" (obecnie działająca jako "**Polish Scouting Association (Ontario) Inc.**") Do władz tej korporacji wchodzi i wchodzi przedstawiciele wszystkich członków Organizacji Harcerskich na terenie Ontario.

Obok stancji "Karpaty", Koło Przyjaciół Harcerstwa "Giewont" przygotowało w 1976 roku teren dla obozu harcerzy wzdłuż jeziora Long Lake oraz wybudowało pomieszczenie z kuchnią, jadalnią i pokojami. Teren nazywa się "Giewont".

W roku 1959 zakupiono na północnym wybrzeżu Long Lake teren rządowy, 3.53 akrów, na STANICĘ HARCEREK. W tym samym roku odbyła się w nowowybudowanych budynkach kolonia zuchowa dziewcząt. 7 lipca 1959 odbyła się uroczystość otwarcia i poświęcenia Stolicy. Mszę św. odprawił ks. hm. Jan Sajewicz, kapelan Okręgu, a poświęcenia stolicy dokonał ks. hm. Rafał Grzondziel. Stolicę Harcerek nazwano "**BUCZE**".

Ze względu na brak stałych terenów obozowania dla harcerek, Harcerstwo zakupiło od Department of Natural Resources 6.65 akrów ziemi. Tereny te znajdują się przy Vistula Road, na północ od Stolicy Harcerek "Bucze". Od roku 2000 szczepy harcerek hufca "Watra" ("Wieliczka", "Zorza", "Szarotki", "Zarzewie", "Rzeka", "Kartuzy", "Wisła", "Kujawy", "Bór", "Mazowsze") obozują na własnych terenach. Poprzednio obozowiska dzierżawiono od Department of Natural Resources i od osób prywatnych.

Szczepy harcerzy "Bałtyk", "Wigry", "Podhale", "Dunajec", "Poprad", i inne jednostki harcerzy z hufca "Pieniny" oraz hufiec harcerzy "Orlęta" od lat 60-tych obozują na terenach wydzierżawionych od Ojców Franciszkanów przy Wadsworth Lake. Obok "Katedry pod Sosnami" obozuje hufiec harcerek "Ogniwo". W roku 2002 zakupiono 159-akrowy teren z małym domkiem i starą stodołą, znajdujący się u stóp Trzech Krzyży i nad małym jeziorem Franks Lake. 10 lipca 2005 odbyła się uroczystość poświęcenia terenu i nadania nazwy "**WADOWICE**". Poświęcenia dokonał kapelan Okręgu hm. Zbigniew Olbryś w obecności władz harcerskich, zaproszonych gości, kolonii zuchowych i obozów harcerskich.

Od roku 2006 na polanie "Wadowice" obozują szczepy harcerzy "Wigry", "Turnia", "Warszawa" oraz wędrowniczki hufca harcerek "Watra".

Szczep harcerzy "Warszawa" do roku 2005 obozował na gościnnym terenie Państwa Żurakowskich przy Kamaniskę Lake.

Stanice "Bucze" i "Karpaty" posiadają siedem budynków mieszkalnych, wyposażone kuchnie, jadalnie, świetlice, magazyny, łazienki i pomieszczenia administracyjno-gospodarcze. Każda stanica może pomieścić po 60 zuchów plus personel.

Ośrodki i stanice harcerskie na Kaszubach powstały dzięki inicjatywie harcerstwa, ofiarnej pracy Kół Przyjaciół, pomocy finansowej społeczeństwa, wsparcia moralnego duchowieństwa, pomocy doraźnej rodziców i sympatyków.

Komitet Budowy Ośrodków Harcerskich na Kaszubach rozwiązał się w późnych 60-tych latach. Opiekę, administrację i gospodarkę nad stanicami objęły hufce: **harcerek "Watra" i harcerzy "Karpaty"**, a sprawy legalne i prawne należą do korporacji pod nazwą "**Polish Scouting Association in Canada (Ontario) Inc.**"

Dzięki stałym akcjom harcerstwa, przybyli na Kaszuby rodzice, przyjaciele, znajomi i inni Polacy - tworzą ogromny ośrodek polskości. Nie ma już miejsca nad brzegami jezior, wszędzie stoją polskie domki letniskowe.

AKCJE MŁODZIEŻOWE W OŚRODKACH HARCERSKICH

Podczas roku, na stanicach i terenach obozowania, odbywają się kolonie zuchowe, obozy letnie, obozy zimowe, kursy kształceniowe i odprawy programowe; biwaki weekendowe, konferencje instruktoerek i instruktorów, konferencje Organizacji Przyjaciół Harcerstwa, skapki i zjazdy starszoharcerskie, seminaria, Zjazdy Okręgu, zloty harcerskie kanadyjskie, zloty światowe, kursy światowe podharcemistrzowskie i harcmistrzowskie oraz obozy młodzieżowe nieharcerskie polonijne oraz obozy-kolonie innych narodowości.

Przeciętnie rocznie przewija się przez nasze ośrodki harcerskie i tereny obozowania około 800 - 900 młodzieży, czyli w ciągu 50 lat przeszło przez Kaszuby ponad 40 tysięcy uczestników - młodzieży i starszyny harcerskiej.

IMPREZY HARCERSKIE NA KASZUBACH O ZASIĘGU ŚWIATOWYM

- Jubileuszowy Zlot 50-lecia Harcerstwa Polskiego 1960
- Zlot Milenijny Tysiąclecia Polski Chrześcijańskiej wraz z młodzieżą polonijną Kongresu Polonii Kanadyjskiej - 1966
- Zlot "Jamboree Stulecia" zorganizowany przez Komendę Chorągwi Harcerek 1967
- Zlot "Stulecia Kanady" zorganizowany przez Komendę Chorągwi Harcerzy 1967

- II-gi Światowy Zlot Związku Harcerstwa Polskiego "Kaszuby 76" - 1976
- Światowy kurs-obóz podharcemistrzowski i harcmistrzowski - 1992
- Jubileuszowy Zlot 50-lecia Chorągwi Harcerek w Kanadzie - 2002
- Jubileuszowy Zlot 50-lecia Chorągwi Harcerzy w Kanadzie - 2003

PAMIĄTKOWE MIEJSCA HARCERSKIE NA KASZUBACH

- Przydrożna **kapliczka Matki Boskiej** - znajdująca się na rogu Vistula Road i Old Barry's Bay Road; została wzniesiona w wczesnych latach 60-tych przez p. inż. R. Iskrzyńskiego według planu pana Romana Małańczaka. Kapliczka znajduje się na terenie pani Agnes Koznackiej i jest pod opieką Stanicy Harcerek "Bucze".
- **Stadion Milenium** - nazwa terenu nadana przez Zlot MilenijnyTysiąclecia Polski Chrześcijańskiej – 1966. Brama Milenijna zaprojektowana przez dz.h. Henryka Wilka, a wykonana przez Harcerstwo. Na terenie Stadionu Milenium znajduje się ołtarz polowy z 2-go Światowego Zlotu Harcerstwa.
- **Pomnik "Szarych Szeregów"** powstał z inicjatywy harcerstwa i wzniesiony wysiłkiem harcerstwa. Poświęcony 9 lipca 1995 roku w 50-tą rocznicę Powstania Warszawskiego. Pomnik znajduje się na Stadionie Milenium i jest pod opieką Zarządu Okręgu.

Przewodniczącym Komitetu Budowy Pomnika był hm. Marek Jagła. Projekt architektoniczny p.hm. Antoniego Gardynika.

- Na terenie Stanicy "Karpaty" znajduje się płyta pamiątkowa **"Pamiętamy 1953-2003"** wzniesiona z okazji Jubileuszu 50-cia Chorągwi Harcerzy.
- Tablica pamiątkowa **"Cześć Ich Pamięci"** - znajduje się w uroczej kotlinie, między cmentarzem a Jasną Łąką i Drogą Krzyżową w pobliżu kościoła Matki Boskiej Częstochowskiej w Wilnie. Poświęcenia dokonał ks. Arcybiskup Szczepan Wesoły w asyście ks. Edwarda Traczyka, proboszcza parafii Matki Boskiej Częstochowskiej i ks. hm. Zbigniewa Olbrysa, kapelana Okręgu ZHP Kanada. Tablica została ufundowana przez Zarząd Okręgu. Uroczystość ta zbiegła się z Rokiem Jubileuszowym 50-lecia Chorągwi Harcerek.
- W kościele Matki Boskiej Częstochowskiej w Wilnie znajduje się **płyta pamiątkowa**, ufundowana przez Organizację St. Harcerstwa, mówiąca o pierwszym Złazie Starszoharcerskim, który odbył się w Wilnie w 1952 roku.

Zebrała i opracowała na podstawie dokumentów i materiałów archiwalnych ZHP Kanada

hm. Zofia Stohandel

Kaszuby, październik 2005

Nowy teren na Kaszubach został nazwany **"WADOWICE"**

Oficjalne otwarcie terenu - lipiec 2005r.

Pierwsze podniesienie flag na nowym terenie.

Kapelan Okręgu, ks. hm. Z. Olbryś, poświęca nowy teren.

Wadowice na Ontaryjskich Kaszubach

Pomimo że słońce świeci jasno w powietrzu czuć już nostalgiczna zapowiedź zbliżającej się jesieni. Wieczorem przy kubku gorącej herbaty, gdy za oknem slychac śpiew wiatru, przyjemnie jest snuć wspomnienia minionego lata pełnego upalnych dni i niewiele mniej chłodnych nocy. Przynoszących ochłodę szafirowych wód jezior i rzek, cieszących oczy soczysta zielenia lasów, pełnych niezapomnianego śpiewu ptaków, tylko trochę dokuczliwych owadów i odgłosów zwierząt. Gdzie jest takie miejsce? Zapytajmy o to harcerkę lub harcerza ze Związku Harcerstwa Polskiego działającego poza granicami kraju Okręg Kanada, a odpowiedź padnie natychmiast - Ontaryjskie Kaszuby. To tam los rzucił polskich imigrantów w XIX wieku, a potem za sprawą wielu wojennych tułaczy z harcerskim rodowodem Kaszuby stały się miejscem wypoczynku, zdobywania harcerskich sprawności i wielu niezapomnianych przeżyć polonijnej młodzieży. I tak jest do dzisiaj, w lipcowe dni i wieczory zarówno mieszkańcy Kaszub jak i licznie spędzający tu czas turyści mogą często usłyszeć wieczorne śpiewy, odgłos werbli wyznaczających rytm harcerskim krokiem, a także poczuć zapach dymu płonących ognisk.

Zarówno stałym mieszkańcom Kaszub oraz turystom odpowiada sąsiedztwo wesołej, pełnej życia, roześmianej, a jednocześnie zdyscyplinowanej młodzieży, dowodem czego jest ich liczne uczestnictwo w dorocznym ognisku organizowanym przez hufce i szczepy ZHP w Kanadzie.

W tym miejscu należałoby wspomnieć o Polish Scouting Association, w skrócie PSA(Ontario). Pod taką nazwą kryje się ciało władające i zarządzające mieniem ZHP Okręg Kanada w Ontario. Organem wykonawczym PSA(Ontario) jest Rada Dyrektorów która w czerwcu 2002 r. zdobyła powiększyć stan posiadania ZHP w Kanadzie zakupiony 159-cio akrowy nowy teren leżący nad małym jeziorem Franks Lake. Na tym terenie zwanym roboczo "Nubotland" znajdowały się lasy, pola i domek ze studnią. Teren wraz z obiektami wymagał remontu,

wykonania pewnych zabiegów formalnych związanych z użytkowaniem i prac adaptacyjnych. Powołano do tego celu jesienią 2004 r. komitet składający się z przedstawicieli harcerek, harcerzy i Organizacji Przyjaciół Harcerstwa. Kierownikiem terenu został druha Staszek Reitmeier hm., który z pomocą członków komitetu przystąpił do koniecznych prac. Ogłoszono konkurs na nazwę nowego terenu wśród całej braci harcerskiej łącznie z rodzicami. Spośród wielu propozycji wybrano nazwę "WADOWICE" kojarzącą się z niedawno zmarłym Ojcem Świętym Janem Pawłem II, wielkim przyjacielem harcerstwa. "Wadowice" pięknie wpisuje się w kompozycję nazw pozostałych terenów ZHPpgk na Kaszubach, takich jak: "Karpaty", "Bucze" czy "Giewont". Nazwę "Wadowice" do konkursu podali osobno p.wd. Anna Danilkow, Referentka Harcerek w Komendzie Chorągwi Harcerek, oraz dh. Andrzej Derkowski, członek Kregu Starszo-Harcerskiego "Tatry".

Uroczystość nadania nazwy "Wadowice" i poświęcenia terenu odbyła się 10-go lipca 2005 r.

Po Mszy Św. w "Katedrze pod sosnami" zuchy, harcerki, harcerze, wędrowniczki i wędrownicy z Hufców "Watra", "Karpaty" i "Pieniny" w Ontario, oraz "Ogniwo" i "Orleta" w Montrealu, wraz z instruktorkami, instruktorami, rodzicami z kół KPH i zaproszonymi gośćmi udali się na przygotowany na zakupionej ziemi plac, na którym wkopane zostały trzy strzeliste maszty. Przewodnicząca PSA (Ontario) druha hm. Krystyna Reitmeier w asyście Rady Dyrektorów PSA przywitała wszystkich zgromadzonych tego pięknego słonecznego i bardzo upalnego dnia, po czym nastąpiło podniesienie flag: polskiej, kanadyjskiej i papieskiej oraz odśpiewanie hymnu harcerskiego. Następnie druha hm. Stefania Pilacinska, hufcowa Hufca "Watra" przedstawiła kierownika nowego terenu druha hm. Staszka Reitmeiera ., który ogłosił rezultaty konkursu na nazwę i poprosił kapelana ZHPpgk w Kanadzie, księdza harcmistrza Zbigniewa Olbrysa, o poświęcenie "Wadowic". Po krótkiej modlitwie ksiądz kapelan używając kropidła wykonanego z traw rosnących na terenie "Wadowic" poświęcił ziemię i studnię. Taka uroczystość nie mogła obejść się bez tradycyjnych okrzyków zuchów, harcerek i harcerzy, a echo poniosło radosną wieść że Jan Paweł II i jego nauka wraz z ziemią "Wadowice" pozostanie w sercach polskich harcerek i harcerzy w Kanadzie. Po części oficjalnej wszyscy bez wyjątku, od najmłodszych do najstarszych z wielką ochotą czestowali się zakupionymi przez organizatorów lodami, po czym zuchowa i harcerska bracia odmaszerowała do swoich kolonii i obozów, a rodzice spokojni o swe dzieci pod dobrą opieką mogli wrócić do domów.

Na terenie "Wadowice" - szczególnie podczas akcji letniej odbywają się różne zajęcia harcerskie, a w niedalekiej już przyszłości będą tu stałe obozy harcerskie, wspólne ogniska i rozgrywki sportowe. Odnowiony i wyremontowany domek w czasie akcji letniej będzie służył na potrzeby harcerek i harcerzy. Przed i po sezonie obozowym będzie, a w zasadzie już może być wynajmowany osobom prywatnym, dzięki czemu można będzie zrekomensować koszty utrzymania terenu. Wszystkich zainteresowanych informacjami dotyczącymi ziemi "Wadowice" zachęcam do dzwonienia na numer (905) 896-3740, a druha Staszek Reitmeier zaspokoi ich ciekawość.